

ÜNİVERSİTE PROGRAMLARINDA YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETMENİ ALAN YETERLİKLERİNİN ARAŞTIRILMASI¹

Filiz METE, Ahmet ASAR

Öz: Yabancı dil öğretiminde öğrenme süreci her zaman öğretmenin yönetimindedir. Öğretmenin yeterliliği ise sürecin niteliği ile doğrudan bağlantılıdır. Eğitim alanında öğretmen yeterliklerinin önemi anlaşılmış ve bu konuda ciddi çalışmalar başlatılmıştır. Yurt içi ve yurt dışındaki öğretmen yeterlikleriyle ilgili çalışmalar dikkate alındığında, ülkelere ve alanlara göre birbirinden farklı sınıflamaların yapıldığı, ayrıca özel alan yeterliklerine de önem verildiği dikkati çekmektedir. İlköğretim kademesi Türkçe Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri 2008 yılında, ortaöğretim kademesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri 2011 yılında belirlenmiştir. Bu bağlamda Türkçenin ana dil olarak öğretiminde öğretmen ve program yeterliklerini geliştirmeye yönelik çalışmalar devam etmektedir. Yabancı Dil Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri ise çalışmaya henüz başlanmıştır. Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin özel alan yeterliklerinin araştırılmasına ilişkin olarak sadece bir doktora çalışması mevcuttur. Bu çalışmanın amacı Türkçe öğretmeni yetiştiren üniversitelerde, eğitim fakültelerinin öğretim programlarında yer alan zorunlu ve seçmeli derslerin içeriklerini göz önünde bulundurarak bunların yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleriyle uyumlu olma derecesini saptamaktır. Bu amaç doğrultusunda Genel Ağ (İnternet) ortamında öğretim programı ve içeriklerine ulaşılabilen 8 üniversite belirlenmiş ve öncelikli olarak zorunlu/seçmeli ders ve krediler incelenmiştir. İncelenen bu program ve ders içeriklerinden hareketle yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni özel alan yeterlikleri ile karşılaştırılmıştır. Daha sonra da bölüm program ve dersleri ile özel alan yeterlik ve alt yeterlikleri tablolar halinde karşılaştırmalı olarak sunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Türkçe eğitimi, yabancı dil olarak Türkçe, öğretmen yeterlikleri, Türkçe eğitim programları.

Study of Program Competences of Turkish Teacher as a Foreign Language in the University Programs

The process of learning in the field of teaching foreign language is always under control of the teachers. Sufficiency of teacher is concerned with the qualification of this process. Importance of efficiencies of teachers in education were recognized and influential studies had been started to took place in this area. When the studies about qualifications of teacher in domestic and abroad take into consideration it can be seen that different classifications has been determined

---

¹ Çalışma, 25-27 Nisan 2014 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir’de düzenlenen “Second International Congress on Research in Education-Innovative Research in Education: Implications for Future” başlıklı kongrede sunulan bildirinin geliştirilmiş metnidir.

according to countries and programs and also special program competences have been placed emphasis on. Elementary Education Level Turkish Teacher Special Program Competence was determined in 2008 and also Secondary Education Turkish Language and Literary Teacher Special Program Competence was determined in 2011.

In this context it has been carried on the studies about improving teacher and program competence in the field of learning Turkish as a native language. It has just began to study about Foreign Language Teacher Special Program Competence. There is only one Ph.D thesis about researching teachers' special program competence who teach Turkish as a foreign language. In this study it is aimed to determine matched level between -considering the contents of compulsory and elective courses in which teaching programs of the faculties of education in the universities that comprise Turkish teacher education program and special program competence of Turkish teacher as a foreign language. For this reason eight universities have been determined which can be reached its teaching program and contents via the website and after that at compulsory and elective courses and their credits were examined. This program and course contents were compared with the special program competences of Turkish teacher as a foreign language. Program and courses of department and also special program competence were presented comparatively in tables.

Key words: Education of Turkish, Turkish as a foreign language, competences of teacher, education programs of Turkish.

Giriş

Baş döndürücü hızla gelişen teknoloji, toplumların gerek duyduğu insan niteliğini de etkilemiştir. Bilgi toplumunda “eğitim düzeyini yükseltmek” öncelikli hedefler arasında bulunmaktadır. Eğitim-öğretim, bütün boyutlarıyla sürekli değişen ve gelişen dinamik bir yapıya sahiptir. “Eğitim alanında sürekli bir yenileşmenin olması, yeni teknolojilerin eğitime uyarlanması, öğretmenlerin niteliklerinde ve eğitimlerinde de şüphesiz yenilikleri ve değişimi kaçınılmaz kılmaktadır” (Şahin, 2006, s. 18).

Eğitim öğretim sürecinde önemli rol üstlenen öğretmenin, başarıyı etkileyen temel unsur olduğu kabul edilmektedir. Bu bağlamda öğretmen niteliklerinin sürekli sorgulanması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nitelikleri kazanabilmek için temel alınan, hangi öğretim kademesinde olursa olsun, öğretmenlerin yükseköğrenim görmüş olmasıdır.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanındaki sorunlardan en önemlisi, öğretmenlerin akredite edilmiş bir programla özel alan eğitimi alabilecekleri bölümlerin mevcut yükseköğrenim programları arasında bulunmamasıdır. Oysa 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasasında öğretmenlik, devletin eğitim öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak belirtilmiştir (Madde 19, 20, 21).

Aynı yasanın 43. maddesinde “Hangi kademedede olursa olsun, öğretmen adaylarının yükseköğrenim görmelerinin sağlanması esastır” ve “Öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyonla sağlanır” hükümleri, öğretmenlerin yetiştirilmesinde uyulacak temel ölçütleri belirlemiş bulunmaktadır (Demirel, 1989, s. 5).

Öğretmen yetiştirmede niteliğin artırılması için öncelikle öğretmenlerin görevlerini şeffaflaştırarak beklenen niteliğin tanımlanmasına olanak sağlayacak bir yapı oluşturma ihtiyacı gerekmektedir. Bu ihtiyaç doğrultusunda öğretmen niteliği tanımlanırken yurt dışı kaynaklarda “standart” yurt içinde ise “yeterlik” kavramlarının tercih edildiği görülmektedir. Öğretmenlerin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanımlayan toplamlar bütünü olan yeterlikler, ülkelerin ihtiyaçları doğrultusunda tutarlı ve bütüncül şekilde belirlenmekte ve güncellenmektedir.

“Öğretmenlik mesleğinin niteliğinin yükseltilmesi, öncelikle öğretmenlerin sahip olması gereken genel ve özel alan yeterliklerinin bilinmesi ve bu yeterliklerin öğretmen adaylarına ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür” (MEB, 2006, s. 1; Erdem, 2005, s. 27). “Yeterlik, mesleki yönden bir mesleğin başarılı bir biçimde yapılabilmesi ve geliştirilebilmesi için sahip olunması gereken özellikler” (Şişman, 2000, s. 9), “bilgi, beceri ve tutumlar” (Alkan ve Hacıoğlu, 1997; MEB, 2008, s. 1) şeklinde tanımlanmaktadır. “Belli bir alanda birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği yapılar” (MEB, 2008, s. 1) yeterlik alanlarını oluşturmaktadır.

Öğretmen yeterliklerinin belirlenmesi ile yüksek nitelikli öğretmen tanımı yapılmaktadır. Ülkemizde de MEB Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü tarafından öğretmen yeterliklerinin belirlenmesine yönelik, zaman zaman bazı çalışmalar yapılmış ancak en kapsamlı çalışmaya Temel Eğitime Destek Programı (TEDP) kapsamında 2004 yılında başlanmış ve “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri” Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunması üzerine Bakanlık Makamının 17/04/2006 tarihli onayı ile yürürlüğü girmiş ve 2590 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmıştır.

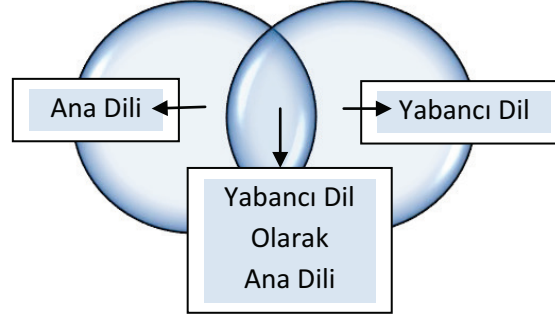
Genel yeterliklerin belirlenmesinden sonra, Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliklerinden olan “Program ve İçerik Bilgisi” yeterlik alanının “Özel Alan Öğretim Programı Bilgisi ve Uygulama Becerisi ile Özel Alan Öğretim Programını İzleme-Değerlendirme ve Geliştirme” alt yeterlikleri, branşlar bazında “öğretmenlerin, görevlerini etkili ve verimli bir biçimde yerine getirebilmeleri için sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanan, öğretmenlik mesleği özel alan yeterliklerinin çalışılmasını gerekli kılmıştır” (<http://otmg.meb.gov.tr>).

MEB komisyonları tarafından özel alan yeterliklerine ilişkin öncelikle ilköğretim kademesi öğretmenlerine özgü Türkçe, İngilizce, Fen ve Teknoloji,

Bilişim Teknolojileri, Görsel Sanatlar, Okul Öncesi, Matematik, Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Beden Eğitimi, Teknoloji Tasarım, Özel Eğitim (Görme, İşitme, Zihinsel Engelliler) olmak üzere 16 alanda yeterlikler hazırlanarak Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca uygun bulunması üzerine Bakanlık Makamınının 4 Haziran 2008 ve 25 Temmuz 2008 tarihli onayı ile yürürlüğe girmiştir. Bir sonraki aşamada ortaöğretim kademesi öğretmenlerine özgü Türk Dili ve Edebiyatı, Tarih, Coğrafya, Felsefe, Fizik, Kimya, Biyoloji, Matematik olmak üzere 8 alanda komisyonlar kurulmuş ve ortaöğretim kademesi öğretmenleri özel alan yeterlikleri çalışılarak hazırlanmış, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığına gönderilerek uygun bulunması üzerine Bakanlık Makamınının 11.01.2011 tarihli onayıyla yürürlüğe girmiştir (meb.gov.tr).

Oysa yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında, üniversitelerin Türkçe Öğretmenliği, Türkçe Eğitimi, Türk Dili ve Edebiyatı, Dil Bilim ve Yabancı Diller gibi bölümlerinde eğitim gören öğretmenler görev almaktadırlar. Bu bölümler, yabancılara Türkçe öğretimi alanında öğretmen yetiştirme görevini üstlenmeye en yakın olanlar gibi görünse de söz konusu bölümlerin lisans ve lisansüstü programları incelendiğinde program içeriklerinin yabancılara Türkçe öğretiminin gerekliliklerini yerine getirebilecek niteliklere öncelik verilerek hazırlanmadığı anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi görevini üstlenen öğretmen adayları da öğretmenlik mesleğine hazırlık, genel kültür ve pedagojik formasyonla mesleğe yetiştirilmekte ancak özel alan eğitimi eksik kalmaktadır.

Türkçenin öğretimi veya Türk Dili ve Edebiyatı öğretimi ile yabancı dil öğretimi bölümlerinin tamamen ayrı amaç ve kapsamı olduğundan özel bir alan olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanına yetiştirilecek öğretmenlerin de amaca uygun özel programlar oluşturularak yetiştirilmesi gerekmektedir. Türkçeyi etkili kullanabilmek; onu, yabancı dil olarak da etkili öğretebilme kabiliyetine sahip olmak anlamına gelmemelidir. Benzer şekilde yabancı bir dili etkin kullanabilen ve öğretilmesine yönelik eğitim alan yabancı dil öğretmenin kendi ana dilini de etkili öğretebileceği anlayışı, aldığı eğitim sürecinde hedef dil olarak Türkçe söz konusu olmadığından doğru kabul edilebilecek bir yaklaşım değildir.

Şekil 1. Öğretim Alanları

Türkçe öğretmenlerinin alanları Türkçedir ancak Türkçeyi yabancı dil olarak öğretecekleri için yabancı dil öğretimi alanından bilgilerine ihtiyaç duyacaklardır. Yabancı dil öğretmenleri ise Türkçe öğretecekleri için Türkçe bilgisine ihtiyaç duyacaklardır. Ayrıca kültürler arası bir öğretim olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimi dil kültür ilişkisi göz önüne alındığında kültürel birikim gerektiren de bir alandır. Bu bağlamda söz konusu öğretmenin kültürel bilgi birikimine, yetişkin eğitimi ve yabancı dil öğretim yöntem ve teknikleri hakkında bilgiye, geniş bir dünya görüşüne ve Türkçenin yanı sıra Türk tarihi, kültürü, değerler sistemi hatta Türk mitolojisi konularında da gerekli ve yeterli bilgiye sahip olmaları gerekmektedir. “Başka bir ifadeyle bu eğitimcilerimiz, bir kültür elçisi veya misyoner gibi yetiştirilmelidir” (Avcı, 2011, s. 2).

Nitekim öğretmenlerin mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için alanlarına özgü sahip olması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerler olarak tanımlanan yeterlikler nasıl ki Türkçe öğretmeni için farklı, Türk dili ve edebiyatı öğretmeni için farklı, yabancı dil öğretmenleri için farklıysa elbette Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenler için de farklı olması gerektiği kabul edilmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığınca 2010 yılında Marmaris’te düzenlenen ‘Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştayı’nda ülke genelinde ilgili bölüm akademisyenleri ile ilgili kurum temsilcilerinin yer aldığı konferans ve çalışma programının ardından ortaya çıkan sonuç raporunda, mevcut durum aşağıda verilmektedir:

1. Mevcut lisans programları (Türk Dili ve Edebiyatı, Türkçe Eğitimi Bölümü vb.); yabancılara, yurt dışında yaşayan Türklere, Türk soylu ve akraba topluluklara Türkçenin öğretilmesi amacıyla kurulmamıştır.
2. Ülkemizde Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında bağımsız bir lisans programı bulunmamaktadır.
3. Bu alanda üniversitelerimizdeki çok az sayıda olan lisansüstü programlar, içerik ve kapsam açısından birbirlerinden farklılık göstermektedir.

4. Yurt dışında Türkçe öğretmek amacıyla Bakanlık tarafından görevlendirilen öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim programları ihtiyaca cevap verememektedir.

5. Bu konuda hizmet veren kurumlar arasında iş birliği ve eşgüdüm bulunmamaktadır (MEB, 2010, s. 152).

Durum saptamasının ardından öneriler arasında yer alan, “4. Bu alan için yetiştirilecek öğretmenlerin alan yeterlikleri belirlenmeli ve açılacak lisans programları, bu yeterlikler çerçevesinde düzenlenmelidir” maddesi, bu çalışmaya konu olan; yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni yetiştirmede yeterliklerin karşılanıp karşılanmadığı konusunun önemine değinir niteliktedir. Adı geçen çalıştayın, konusu ‘Yurt Dışında Yabancılara Türkçe Öğretimi’ olan komisyondan çıkan sonuç raporunda ise öğretmen yetiştirme başlığı altında çıkan önerilerden “7. Yurt dışında Türkçe öğretecek olan okutmanların seçimi için özel alan yeterlikleri belirlenmelidir” (MEB, 2010, s. 155) maddesi yeterliklerin kullanılabilmesi için yerleri belirtir niteliktedir.

Yeterliklerin; öğretmen yetiştirme politikalarının belirlenmesinde, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerinde, performanslarının ölçülmesinde, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının hizmet öncesinde öğretmen yetiştirme programlarında, öğretmenlerin seçiminde, öğretmenlerin kendilerini tanıma ve kariyer gelişimlerinde kullanılması öngörülmektedir (MEB, 2008).

Türkçeyi yabancı dil olarak öğreten öğretmenlerin, ana dili Türkçe olan bireylere Türkçe öğretecek öğretmenlerden daha farklı niteliklere sahip olmaları beklenmektedir. Bu bağlamda alan yeterliklerinin belirlenmesi ve bu yeterlikler temelinde öğretmen yetiştirilmesi gerekmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine ilişkin yeterlikler henüz kurumsal anlamda belirlenmemiş ancak “Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretmenlerinin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma” (Mete, 2013) adıyla bir doktora çalışması yapılmıştır. Mete (2013), araştırma sürecinde yurt dışı örnekleri tarayarak, görüşme ve anket yöntemlerini bir arada kullanılarak elde edilen verileri toplayıp bütünleştirerek yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin yeterliklerini belirlemiştir. Böylece oluşturulan taslak, MEB öğretmen yeterlikleri formatı da göz önünde tutularak alanda sorgulanmış ve yeterlikler üç temel boyutta ele alınmıştır. Bunlar; mesleki bilgi, mesleki beceri ile mesleki tutum ve değerlerdir.

Bu çalışmada, üç grup altında toplanan yeterliklerin alana öğretmen yetiştiren üniversite programlarında ne derece karşılık bulabileceği araştırılmıştır.

1. Tanımlar

Öğretmenlik: 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Yasasında öğretmenlik; devletin eğitim, öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan özel bir ihtisas mesleği olarak belirtilmiştir (Madde 19, 20, 21).

Yeterlik Alanı: Belli bir alanda birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği yapıdır.

Yeterlik: Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri, tutum ve değerlere sahip olma durumudur.

Özel Alan Yeterlikleri: Öğretmenlik mesleğini etkili ve verimli biçimde yerine getirebilmek için alanlara özgü sahip olunması gereken bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir.

Performans Göstergesi: Yeterliklerin gerçekleşip gerçekleşmediğinin delili olabilecek gözlemlenebilir-ölçülebilir davranıştır.

2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkçe öğretmen adaylarının, üniversitelerdeki eğitimleri sırasında yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni yeterliklerinin ne kadarıyla karşılaşıp karşılaşmadığını ortaya çıkarmaktır.

Çalışmada, Türkiye'deki üniversitelerin Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümlerinin Genel Ağ sayfalarında yayımlanmış oldukları ders programları ve varsa ders içerikleri incelenmiştir. Öğretmen yeterliklerinde Mete'nin (2013) araştırma sonuçlarında tespit edilen veriler esas alınarak bunlar üniversitelerin programları ile karşılaştırılmıştır.

3. Araştırma Modeli

Bu çalışmada tarama yöntemi uygulanmıştır. Seçilen 8 üniversitenin Genel Ağ sayfalarındaki Türkçe bölümü programları ve varsa ders içerikleri karşılaştırılmış ve programda yer alan derslerde yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni özel alan yeterliklerini karşılama düzeyleri incelenmiştir.

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenimiz Türkiye sınırları içinde bulunan üniversitelerin Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümleridir. Söz konusu eğitimi veren üniversitelerden rastgele seçilen 8 tanesi bu çalışmaya dâhil edilmiştir. Bu üniversiteler 1. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, 2. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, 3. Çukurova Üniversitesi, 4. Gazi Üniversitesi, 5. Gaziantep Üniversitesi, 6. Marmara Üniversitesi, 7. Sakarya Üniversitesi, 8. Uludağ Üniversitesi'dir.

3.2. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama işlemi için özel bir araç geliştirilmemiş, söz konusu üniversitelerin Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümlerinin Genel Ağ sayfalarında yayımlanmış oldukları ders programları ve varsa içerikleri incelemeye alınmış, yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin yeterlikleriyle örtüşen konular belirlenmiş ve karşılaştırılmıştır.

3.3. Verilerin Analizi

Toplanan veriler tablolara yerleştirilerek çözümlenmiştir. Çözümleme sırasında bütün dersler ve varsa içerikleri incelenmiştir. Programdaki dersler ve içerikleri incelenirken “Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma” başlıklı doktora çalışmasında elde edilen yeterlik alanları ve alt yeterlikler kullanılarak programlarda ne derece var olup olmadığına bakılmıştır.

4. Bulgular ve Yorumlar

Türkiye’de eğitim veren ve bu araştırma için rastgele seçilen 8 üniversitenin programlarının ders yılı, yarıyılı, alınan ders çeşidi ve sayısı ile ilgili aşağıda bir tablo bulunmaktadır.

Tablo 1. Üniversite Programında Gözükten Zorunlu/Seçmeli Ders Sayısı ve Kredileri

ÜNİVERSİTELER	Eğitim Öğretim Süresi	PROGRAMDA GÖZÜKEN DERSLER VE AKTS DEĞERLERİ			Mezuniyet İçin Gereken Kredi (AKTS/ECTS)
		Zorunlu Görülen Ders Ve Kredi Sayısı	Seçmeli Görülen Ders Sayısı	Toplam Ders Sayısı	
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 220 AKTS	28 DERS 93 AKTS	54+28	240 AKTS
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 228 AKTS	16 DERS 75 AKTS	54+16	240 AKTS
Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 136 KREDİ	14 DERS 35 KREDİ	54+16	159 KREDİ
Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 199 AKTS	16 DERS 44 AKTS	54+16	240 AKTS
Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 133 KREDİ	9 DERS 22 KREDİ	54+9	145 KREDİ
Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	54 DERS 217 AKTS	11 DERS 23 AKTS	54+11	240 AKTS
Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	41 DERS 228 AKTS	16 DERS 54 AKTS	41+16+161	240 AKTS
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü	8 Dönem (4 Yıl)	56 DERS 219 AKTS	39 DERS 153 AKTS	56+39	240 ECTS

Tablo 1’de ortak olan durum bütün üniversitelerde ders yılı ve yarıyıllarının eşit olduğudur. Bunun dışında zorunlu ders ve krediler genellikle benzerlik gösterse de bir üniversitede 41 zorunlu ders gözüken diğerinde 56 ders olabilmekte, seçmeli ders sayısı ise en düşük 9 ile en yüksek 39 arasında değişebilmektedir.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bölümde toplam 55 zorunlu ders, 25 seçmeli ders bulunmaktadır. Zorunlu ders AKTS toplamı 220’dir. 20 AKTS’lik bölüm ise seçmeli derslerle tamamlanmaktadır.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Almanca I; Almanca II; Fransızca I; Fransızca II; İngilizce I; İngilizce II; Çocuklar İçin Metin Yazarlığı; Dil Edinimi; Edebî Sanatlar; Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri; Metin Bilgisi; Noktalama ve Yazım Kuralları; Roman ve Hikâye Çözümleme Teknik ve Uygulamaları; Şiir Çözümleme Teknik ve Uygulamaları; Yaratıcı Yazma Süreç ve Uygulamaları; Bilim, Teknoloji ve Toplum Etkileşimleri; Çocuk Resimlerinin Analizi; Engellilerle İletişim; Etkili İletişim Becerileri; Günümüz Dünya Sorunları; Halk Müziği; Halkla İlişkiler; İleri İngilizce Dilbilgisi; İnsan Hakları ve Demokrasi Erişimi; İnternette Öğrenme Ortamları; Matematik Okur Yazarlığı; Proje Yazımı; Sınıfta İstenmeyen Davranışlarla Baş Etme Yaklaşımları

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bölümde toplam 54 zorunlu ders ile 16 seçmeli ders bulunmaktadır. Zorunlu ders AKTS toplamı 228’dir. 75 AKTS’lik ise seçmeli ders bulunmaktadır.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Halk Bilimi; Çağdaş Türk Edebiyatı; Medya Okur Yazarlığı (239 ders kodundan ders ismi tespit edildi); Türk Tasavvuf Edebiyatı; Yazım Kuralları; Klasik Dünya Edebiyatı; Çizgi Film İncelemeleri; Seçmeli I (Ders kodu TRÖ 459 Ders ismi tespit edilemedi); Türk Edebiyatında Mizah; Türk Halk Şiiri İncelemeleri; Güzel Konuşma (420 ders kodundan tespit edilmiştir); Etkili Konuşma; Türk Dilinin Problemleri; Türk Mitolojisi Türk Kültür ve Medeniyeti

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 159 kredilik ders almak zorundadır. 136 kredilik bölüm 54 zorunlu dersten, geri kalan 35 kredi ise 14 seçmeli dersle tamamlanmaktadır.

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Türk Dili Tarihi; Tarihî Türk Lehçeleri; Tiyatro; Çağdaş Türk Yazı Dilleri; Çağdaş Türk Edebiyatı; Diksiyon; Uygulamalı Dil Bilim;

Türkçenin Yazım Sorunları; El Yazısı ve Kaligrafi Uygulamaları; Dil Felsefesi; Yaratıcı Yazma; Anlambilim; Felsefe ve Edebiyat; Sanat Metinleri İncelemeleri

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bu AKTS'nin 199 kredisi, 54 zorunlu dersten oluşmaktadır. Geri kalan 44 AKTS'lik kredi 16 dersle tamamlanmaktadır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Ses Eğitimi ve Diksiyon; Türk Kültürü Tarihi; Metin Bilgisi; Kitle İletişimi ve Türkçe; Metin Yazarlığı; Eğitsel Oyunlar; Dil Öğretiminde Proje Geliştirme ve Uygulamaları; Dil Politikaları; Dil Bilgisi Öğretimi ve Materyal Tasarımı; Türk Destan Edebiyatı; Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi; Yazma; Çağdaş Türk Edebiyatı; Dil Sosyolojisi; Anlam Bilgisi; Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi

Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 167 kredilik ders almaktadır. Bölümde 54 zorunlu ders, 9 seçmeli ders bulunmaktadır.

Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Cinsel Sağlık Eğitimi; Avrupa Birliği Eğitim Alanı ve Kültürlerarası İş Birliği; Eğitim Örgütlerinde Değişim Yönetimi ve Liderlik Yaklaşımları; Türk Dili Tarihi; Metin Bilgisi; Çağdaş Türk Edebiyatı; Metin Yazarlığı; Türkiye Türkçesi; Diksiyon

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bölümde toplam 54 zorunlu ders, 11 seçmeli ders bulunmaktadır. Zorunlu ders AKTS toplamı 217'dir. 23 AKTS'lik bölüm seçmeli derslerle tamamlanmaktadır.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Almanca I; Fransızca I; İngilizce I; Almanca II; Fransızca II; İngilizce II; Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri; Dil Felsefesi; Soru Sorma Teknikleri; Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri; Yaşayan Türk Lehçeleri

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bu AKTS'nin 228'ini, 41 adet zorunlu ders oluşturmaktadır. Geri kalan 54 AKTS'lik 43 kredi ise 16 farklı ders ile tamamlanabilmektedir. Ayrıca Üniversitenin tanınmış, 2 kredilik 2 AKTS'lik bir ortak dersi bulunmaktadır. 236 AKTS'lik bir ders alanından seçilen bu ders üniversite ortak dersi olarak görünmektedir.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Edebiyatımızda Dil Tartışmaları; Mukayeseli Türk Dili

Tarihi; Orta Türkçe Metin İncelemeleri; Türkçe Eğitiminde Grafik ve Canlandırma; Türkiye Türkçesi; Çağdaş Türk Hikâyeciliği; Dil ve Kültür; Eski Türk Edebiyatında Metin İnceleme; Eski Türkçe Metin İncelemeleri; Sözcük Öğretimi ve İncelemeleri; Metindilbilim Araştırmaları Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı; Eski Türk Edebiyatında Nesir; Metin İnceleme Teknikleri; Türkçe Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar; Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatı Metinleri

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencisi, lisans düzeyinde mezuniyet için 240 AKTS tamamlamak zorundadır. Bu AKTS'nin 219 kredisi, 56 adet zorunlu dersten oluşmaktadır. Geri kalan bölüm 153 AKTS'lik, 39 dersle tamamlanmaktadır.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünün seçmeli dersleri şunlardır: Geleneksel Türk Bezeme Sanatı: Kaat'ı; Fitness Güç Geliştirme; Plates Yeni Başlayan; Basketbol Yeni Başlayan; Tenis Yeni Başlayan; Kayak Yeni Başlayan; Eskrim Flöre; Eskrim Epe; Teatral Eskrim; Tekerlekli Sandalye Eskrimi; Kayak Orta Seviye; Tenis Orta Seviye; Eğitsel Oyun; Örneklerle Türk Öykücülüğü; Çağdaş Türk Şiiri İncelemeleri; Türkçe Eğitiminde Yazım ve İmla; Türkçe Şekil Bilgisi Uygulamaları; Osmanlı Türkçesi Metin İncelemeleri; Türk Tasavvuf Edebiyatı; Türk Anlam Bilimi; Metin Tahlilleri; Halk Şiiri ve Halk Müziği; Karşılaştırmalı Batı Edebiyatı; Yabancılara Türkçe Öğretimi; Eski Türk Edebiyatı Metinleri; Modern Türk Şiiri; Türk Edebiyatı Araştırmaları; Türkçenin Tarihî Metin İncelemeleri; Türk Halk Edebiyatı Metinleri; Divan Şiiri; Örneklerle Türk Romanı; Türkçe Öğretimi Uygulamaları; Türk Dünyası Edebiyatları; Cümle Tahlilleri; Edebî Akımlar; Ergenlik Psikolojisi; Türkçenin Çağdaş Sorunları; Çağdaş Türk Edebiyatı Metinleri; Sınav Hazırlama ve Değerlendirme

Sonuçlar, Türkçe öğretmeni yetiştiren bölümler arasında değişik anlayış ve uygulamaların olduğunu göstermektedir. Bu çalışmaya konu olan yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle ilgili dersler ise ayrı tablo olarak ele alınmış ve aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2. Üniversitelerde Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ile İlişkili Dersler

YABANCILARA TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERSİ VE İLİŞKİLİ DERSLER									
Eğitim Fakülteleri Türkçe Eğitimi Bölümleri	OP KOD	Eğitim Öğretim Yılı Ve Dönemi	DERS ADI	ZORUNLU	SEÇMELİ	T	U	K	ACTS
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	110003262006 A	3. Yıl 6. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	-	4
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	315 A	3. Yıl 5. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	2	3
	437MB	4. Yıl 7. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem	X		2	-	2	4
Çukurova Üniversitesi	306	3. Yıl 6. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	2	-
Gazi Üniversitesi	306A	3. Yıl 6. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	-	4
	411GK	4. Yıl 7. Dönem	Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi		X	2	-	-	4
	430GK	4. Yıl 8. Dönem	Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi		X	2	-	-	2
Gaziantep Üniversitesi	326	3. Yıl 6. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	2	-
Marmara Üniversitesi	308	4. Yıl 8. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		2	-	2	5
Sakarya Üniversitesi	306A	3. Yıl 6. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi	X		3	-	3	3
Uludağ Üniversitesi	4113	4. Yıl 7. Dönem	Yabancılara Türkçe Öğretimi		X	2	-	2	5

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri

Tablo 2 incelendiğinde; yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusuna yönelik uygulamanın üniversitelerde 3 veya 4. yılda, haftada 2 saatlik genellikle zorunlu ders olarak yer aldığı görülmektedir. Gazi Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde ise zorunlu dersin yanı sıra konuya ilişkin seçmeli derslerin de yer aldığı görülmektedir. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi gibi bazı üniversitelerde ise konu ile ilgili zorunlu derslerin hem 3. hem 4. yılda yer aldığı görülmektedir. Bu bağlamda konuya ilişkin üniversiteler arasında tutum ve uygulamaların değişkenlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde; son yıllarda 8 üniversitenin 7 tanesinde “Yabancılar Türkçe Öğretimi” adıyla bir zorunlu ders olması ümit vericidir. Ancak ders saati ve içerikleri düşünüldüğünde, öğretmen adaylarında ancak konuyla ilgili farkındalık oluşturabilecek düzeyde kaldığı görülmektedir.

Tablo 3. Program İçeriklerinin Yeterliklerle Karşılaştırılması

Yeterlikler	Alt Yeterlikler	Üniversiteler						
		Abant İzzet Baysal Üni.	Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	Çukurova Üni.	Gazi Üni.	Gaziantep Üni.	Marmara Üni.	Sakarya Üni.
A. Mesleki Bilgi	A1. Dil bileşenleri ve dil bilim bilgilerini kullanabilme	*	*	*	*	*	*	*
	A2. Dil öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayabilme	*	*	*	*	*	*	*
	A3. Türkçeyi özellikleri ve kurallarına uygun kullanabilme	*	*	*	*	*	*	*
B. Mesleki Beceri	B1. Öğretim sürecini amaca uygun planlayabilme							
	B2. Öğretim ortamları düzenleyebilme		*	*	*	*	*	*
	B3. Dil öğretim sürecine uygun materyal ve kaynak kullanabilme	*	*	*	*	*	*	*
	B4. Öğrencilerin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma becerilerini geliştirebilme							
	B5. Öğrenim-öğretim sürecini izleyebilme-değerlendirebilme				*			
C. Mesleki Tutum ve Değerler	C1. Türkçenin doğru ve etkili kullanımında öncülük edebilme	*	*	*	*	*	*	*
	C2. Dil-kültür etkileşimine duyarlı olabilme	*	*	*	*	*	*	*
	C3. Mesleki gelişimini sağlayabilme							
	C4. Mesleki gelişimine yönelik iletişim kurarak iş birliği sağlayabilme							

Tablo 3’te sadece zorunlu dersler ele alınarak söz konusu derslerin karşıladığı yeterlikler belirtilmiştir. Seçmeli derslerin bütün öğrenciler tarafından alınmadığı düşünülerek tabloya yerleştirilmemiştir. Üniversitelerde bütün bölüm derslerinin içerikleri de göz önüne alınmış ve bütün bölümlerde mesleki bilgi yeterliklerinin zorunlu ana derslerle karşılandığı ancak mesleki beceri yeterlikleriyle ilgili ana dili ve yabancı dil öğretimi farkı düşünüldüğünde yabancı dil olarak Türkçe öğretimiyle örtüştüğü yerlerin zayıf kaldığı görülmüştür.

Söz konusu üniversitelerin *Yabancılara Türkçe Öğretimi* adıyla anılan dersleri incelendiğinde sadece tek dönem ve 2 saatlik eğitimin yeterli olmasının mümkün olmadığı ancak farkındalık düzeyi oluşturduğu ve seçmeli dersler veya özel kurum eğitimleriyle desteklenerek etkili olabileceği anlaşılmaktadır. Söz konusu dersin içerikleri üniversitelere göre aşağıda verilmektedir.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, 3. yılda *Yabancılara Türkçe Öğretimi* adıyla 2 kredilik 4 AKTS’lik zorunlu bir ders yer almaktadır. Dersin içeriği ise; Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farkları, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının değerlendirilmesi şeklindedir. Seçmeli dersler içinde ise yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili bir ders bulunmamaktadır.

Abant İzzet Baysal Üniversitesi ders içeriklerine ve bu maddelere bakılınca ancak mesleki bilgi alanından “Dil öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayabilme” yeterliliği açıkça *Yabancılara Türkçe Öğretimi* zorunlu dersinde yer almaktadır. Varlığı tespit edilen diğer ölçütler ise ana dili olarak Türkçe öğreten öğretilmekte de bulunması gereken ortak ölçütlerdir. Diğer sınıflama alanlarındaki kıstaslar belirli oranlarda yer almasına rağmen hiçbiri açıkça “*Yabancılara Türkçe Öğretimi*” dersi ile doğrudan ilişkili değildir. Aynı değerlendirme birebir Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi “*Yabancılara Türkçe Öğretimi*” zorunlu dersi için de geçerli olmakla beraber diğer kıstaslardaki tespit de aynen geçerlidir.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, zorunlu dersler içerisinde 3. yılda *Yabancılara Türkçe Öğretimi* isimli 2 kredilik 3 AKTS’lik bir ders yer almaktadır. 4. yılda ise öğretmenlik meslek bilgisi dersleri içerisinde 2 kredilik 4 AKTS’lik zorunlu *Yabancılara Türkçe Öğretiminde Yöntem* adıyla bir ders bulunmaktadır. Dersin içeriği ise; Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme, Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi, diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yöntemsel yaklaşım biçimleri, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, Avrupa Dil Dosyası’nın

tanıtımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye'nin tanıtımına katkısı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi. Seçmeli dersler içinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili bir ders bulunmamaktadır.

Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, 3. yılda *Yabancılar Türkçe Öğretimi* dersi 2 saatlik, 2 kredilik zorunlu dersler içerisinde yer almaktadır. Dersin içeriği ise; Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme, Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi, diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yöntemsel yaklaşım biçimleri, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, Avrupa Dil Dosyası'nın tanıtımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye'nin tanıtımına katkısı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi şeklindedir. İncelenen sitede seçmeli ders listesine ulaşılamamıştır.

Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde, 3. yılda *Yabancılar Türkçe Öğretimi* adıyla 2 saat 4 ACTS'lik bir ders zorunlu dersler içinde yer almaktadır. Ayrıca 4. yılda *Türk Soylulara Türkiye Türkçesi Öğretimi* isimli 2 saat 4 ACTS'lik, *Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi* isimli 2 saat 2 ACTS'lik iki seçmeli ders bulunmaktadır.

Derslerin içeriği:

“Yabancılar Türkçe Öğretimi” dersi için: “Dil nedir? (Ana dili/İkinci dil), yabancı dil öğrenimi nedir, nasıl olmalıdır, yabancılar Türkçe öğretiminin tarihi seyri ve bugünkü durumu, basamaklı kur sistemi niçin gereklidir, seviye tespit sınavının hazırlanışı ve uygulanışı, ideal sınıf düzeni ve öğrenci sayısı, ders kitabı, çalışma kitabı ve yardımcı sözlükler, yabancı dil öğretiminde temel ilkeler, yabancı dil öğretiminde genel ilkeler, dil öğretim yöntemleri, dil öğretim tekniklerini yabancılar Türkçenin öğretiminde kullanma, materyal hazırlama ve ölçütleri” şeklindedir.

“Türk Soylulara Türkçe Öğretimi” ders içeriği: “Orta Asya'da Çağdaş Türk lehçelerinin oluşumu ve Rusya'nın Orta Asya'daki dil politikaları, Çağdaş Türk lehçelerinin coğrafyalarını tanıma, Türk Dünyasının ortak kültürel değerleri ve unsurları, Çağdaş Türk lehçelerinin dillerini (ses ve şekil) tanıma, Türkiye Türkçesi ile Türk şiveleri arasındaki ortak, benzer ve farklı özelliklerin Türkiye Türkçesi öğretimindeki etkisi, Türk soylulara Türkiye Türkçesinin öğretim yöntem ve tekniklerinin nasıl uygulanacağı, Türk soydaşların Türkiye Türkçesi öğrenirken yaptıkları genel hataların tespiti, Türk soydaşların Türkiye Türkçesi öğrenirken yaptıkları genel hatalara çözüm önerileri” şeklindedir.

“Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi” ders içeriği: “İki dilli ve iki kültürlülere Türkçe ve Türk Kültürü öğretimindeki amaç ile “Neden Türkçe öğretimi?” sorusu üzerinde durulması, bazı Avrupa ülkelerinin azınlık dil politikaları, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının sorunları ve sorunlara çözüm yolları, bazı Avrupa ülkelerinin eğitim sistemlerinin incelenmesi, MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından YDTÇ için hazırlanan programın incelenmesi ve programın değerlendirilmesi, Avrupa Dilleri Öğretimi Ortak Çerçeve Programının dayandığı temel prensipler, yurt dışındaki Türk çocuklarına yönelik etkinlik örnekleri hazırlama ve sunum yaptırma” şeklindedir.

Gazi Üniversitesi Türkçe Öğretmenliği yeterlik konusunu “Türk dili ve edebiyatına, okuma, dinleme, konuşma ve yazma eğitimine ait bilgi ve becerilerin ilköğretim II. kademe öğrencilerinin düzeyine uygun biçimde aktarılmasında ve uygulanmasında gerekli öğretim yöntem ve teknikleriyle ilgili bilgi ve beceriye sahip olmak” şeklinde doğrudan ilköğretim ikinci kademeye odaklanmaktadır. Bununla birlikte Yabancılar Türkçe Öğretiminin zorunlu dersi için daha önce ele alınan üniversitelerden farklı olarak “Dil öğretim sürecine uygun materyal ve kaynak kullanabilme” yeterliğini vermektedir.

Gaziantep Üniversitesi Gaziantep Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, 3. yılda “Yabancılar Türkçe Öğretimi” isimli 2 saat, 2 kredilik zorunlu bir ders yer almaktadır. Dersin içeriği ise; “Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme, Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi, diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yönetsel yaklaşım biçimleri, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, Avrupa Dil Dosyası’nın tanıtımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye’nin tanıtımına katkısı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi” şeklindedir. Seçmeli dersler içinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili bir ders bulunmamaktadır.

Gaziantep Üniversitesinde, Marmara Üniversitesinde mesleki bilgi alanından “Dil öğretim yaklaşım, yöntem ve tekniklerini uygulayabilme” yeterliliği açıkça “Yabancılar Türkçe Öğretimi” zorunlu dersi ile ilişkilendirilmiştir. Varlığı tespit edilen diğer özellikler ise ana dili olarak Türkçe öğreten öğretilmekte de bulunması gereken ortak özelliklerdir.

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde, 4. yılda “Yabancılar Türkçe Öğretimi” adıyla 2 saat, 2 kredilik, 5 AKTS’lik bir ders zorunlu dersler içerisinde yer almaktadır. Dersin içeriği ise; “Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme, Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi, diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak

öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yöntemsel yaklaşım biçimleri, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, Avrupa Dil Dosyası'nın tanıtımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye'nin tanıtımına katkısı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi" şeklindedir. Seçmeli dersler içinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili bir ders bulunmamaktadır.

Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde, alan ve alan eğitimi dersi olarak 3. yılda "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" adıyla 3 saat, 3 kredilik zorunlu bir ders yer almaktadır. Dersin içeriği; "Türkçenin ana dili olarak öğretilmesiyle yabancı dil olarak öğretilmesinin farklarını belirginleştirme, Türkçenin özellikle yabancı dil olarak öğretilmesinin kültür boyutuyla ilişkilendirilmesi, diğer dünya dillerinin yabancı dil olarak öğretilmesi sırasındaki kuramsal tartışmalar ve bu alandaki yöntemsel yaklaşım biçimleri, yabancı dil öğretiminde kuramsal çerçeve, Avrupa Dil Dosyası'nın tanıtımı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin Türkiye'nin tanıtımına katkısı, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde kullanılan çeşitli ders kitaplarının tanıtımı ve eleştirisi" şeklindedir. Seçmeli dersler içinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili bir ders bulunmamaktadır.

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümünde, zorunlu dersler içerisinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu ile ilgili herhangi bir ders bulunmamaktadır. Seçmeli dersler içerisinde 4. yılda "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" isimli 2 saat, 2 kredilik 5 AKTS değerinde bir ders bulunmaktadır. Seçmeli bir ders olarak görünen dersin içeriğine ise ulaşamamıştır.

Üniversitelerin eğitim fakültelerine bağlı Türkçe öğretmenliği bölümlerinin ders programları ve ilgili derslerin içerikleri incelendiğinde ortaya çıkan sonuç genellikle bir dönem ve 2 saat olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunun yer aldığı ancak incelenen 8 üniversiteden 7 tanesinde zorunlu ders olduğu ve 5 tanesinin aynı içeriği kabul ettiği anlaşılmaktadır.

Sonuç ve Değerlendirme

Çalışmaya konu olan yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerle ilgili seçilen üniversitelerin, alana en büyük kaynaklık eden Türkçe bölüm programları ve içerikleri ele alınarak incelenmiş ve Genel Ağ sayfalarında ilan edilen bilgilere dayanarak programlar arasındaki farklar tespit edilmiştir.

Üniversitelerin bölüm programları, zorunlu ve seçmeli derslerden oluşmaktadır. Son yıllarda üniversitelerde "Yabancılarla Türkçe Öğretimi" adı altında Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi konusunun da zorunlu bir ders olarak yer aldığı görülmektedir. Ancak sadece bir dönemlik ve haftada 2 saat teorik ders

olarak yer alan söz konusu dersin yabancı dil olarak Türkçe öğretmeni yetiştirmede ne derece etkili olabileceği düşündürücüdür.

Çalışmada incelenen 8 üniversitenin birisinde ise zorunlu değil seçmeli ders olarak görülmektedir. Seçmeli derslerin isteyen öğrenci tarafından seçilebileceği için açılıp açılmadığı veya kaç öğrenci tarafından seçildiği bilinmemektedir. Bu bağlamda çalışmamızda seçmeli dersler kapsam dışında tutulmuştur.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretecek öğretmenlerden beklenen niteliklerin araştırıldığı çalışmadan elde edilen yeterlikler ile Türkçe öğretmenliği bölümü mezunlarının aldığı dersler incelendiğinde yeterlikleri karşılama düzeylerinin örtüşmediği anlaşılmaktadır.

Alana kaynaklık eden en önemli eğitim kurumlarından birisi Türkçe bölümüdür. Bilindiği gibi, bölüm programları belli bir hedefe yönelik hazırlanmaktadır. Söz konusu bölümlerin programları, zorunlu alan dersleri ve alan bilgisini zenginleştirme adına açılan seçmeli dersler, ana dili Türkçe olan öğrenciye Türkçe öğretimi amacıyla yapılandırılmışlardır. Oysa yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusu, dört yıllık bir lisans eğitim programının içerisine 2 saatlik bir ders konularak geçirilemeyecek kadar önemlidir. Bir dönem ve 2 ders saati ancak farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalarla tamamlanmaktadır. Türkçe öğretmeni ile Türk dili ve edebiyatı öğretmenliğinin ayrı yeterlikleri barındırdığı kabul edilerek belirlenirken yabancı dil olarak Türkçe öğretmenin öğretmen yeterliğinin elbette farklılık göstereceği gerçeği kabul edilerek önemsenmeli ve yabancı dil olarak Türkçe öğretecek öğretmenlerin eğitimi ayrı bir alan olarak görülmelidir.

Öğretmenlik bilgi kadar beceri, tutum ve değerlere sahip olmayı da gerektirmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında görev alacak öğretmenler yetiştirilirken sadece bilgi boyutu yeterli olamayacağı için uygulamalara gereken önem verilerek öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamaları konusunda en iyi biçimde pratik yapabilmeleri sağlanmalıdır.

İletişimsel yeterlik, bir dili kurallarına uygun kullanmanın ötesinde kime, hangi şekilde ve hangi duruma uygun kullanmak gerektiğinin ayırımında olmayı gerektirir. Farklı kültürden bir kaynak tarafından gönderilen mesajın alıcının algılayabileceği ve kaynağın amacına uygun şekilde yorumlayabileceği gibi kodlanması, alıcının da algıladığı mesajın farklı bir kod sisteminin ürünü olduğunun farkında olması, kültürler arası iletişim boyutuna girmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenler de görev gereği kültürler arası iletişim kurmaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğreten öğretmenlerin kültürler arası iletişimde bulunma görevlerinden dolayı iletişim becerilerinin üst düzeyde olması gerektiği göz ardı edilmemelidir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kültürel farklılık barındıran ve yabancı dil öğretimi konusunda uzmanlık isteyen ancak üst düzeyde de Türkçe eğitimi almış öğretmenler tarafından yerine getirilebilecek bir alandır. Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretecek öğretmenler yetiştirilmesi için özel alan yeterliklerine dayalı kendine has bir programı olan ana bilim dallarının açılması faydalı olacaktır.

Kaynakça

- Alkan, C. ve Hacıoğlu, F. (1997). *Öğretmenlik Uygulamaları*. Ankara: Alkim Yayınevi.
- Avcı, Y. (2011). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminin Kültür ve Yöntem Boyutu*. Temmuz 2011 tarihinde <http://www.turkcede.org/yabancilara-turkce-ogretimi/354-turkcenin-yabanci-dil-olarak-ogretiminin-kultur-ve-yontem-boyutu.html> adresinden erişilmiştir.
- Demirel, Ö. (1989). Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4, 5-26.
- Demirel, Ö. (1999). *Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Erdem, M. (2005). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- MEB, Öğretmen Yetiştirme ve Eğitimi Genel Müdürlüğü. (2006). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri*. Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- MEB. (2008). *Neden Özel Alan Yeterlikleri?*. Haziran 2011 tarihinde <http://otmg.meb.gov.tr/YetOzel.html> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2010). *Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi ve Bu Alan İçin Öğretmen Yetiştirmenin Önemi ve Gereği*. Marmaris: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi ve Öğretmenliği Çalıştayı Kitabı.
- Mete, F. (2012). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Dede Korkut Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 102-125.
- Mete, F. (2013). *Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğreten Öğretmenlerin Özel Alan Yeterlikleri Üzerine Bir Araştırma*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mete, F. ve Gürsoy, Ü. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğretmen Yeterliklerine İlişkin Görüşler-Opinions of Teachers' Competences in Teaching Turkish as a Foreign Language. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 343-357.
- Şahin, M. (2006). *Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırması*. Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Şişman, M. (2000). *Öğretmenliğe Giriş* (2. bsk). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ders İçeriklerinin Alındığı Üniversitelerin Listesi ve Genel Ağ Sayfaları

[http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/OSYS/2013%20ÖSYS%20KONT%20KILAVUZU%20BASKI%20\(Tablo%204\)_KB.pdf](http://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2013/OSYS/2013%20ÖSYS%20KONT%20KILAVUZU%20BASKI%20(Tablo%204)_KB.pdf)

<http://www.turkce.sakarya.edu.tr/tr/egitim/6/06/04>

http://gbp.gazi.edu.tr/htmlProgramHakkinda.php?dr=0&lang=0&FK=05&BK=82&ders_kodu=&fakulte=GAZ%DD+E%D0%DDT%DDM++FAK%DCLTES%DD&fakulte_en=GAZI+FACULTY+OF+EDUCATION&bolum=T%DCRK%C7E+%D6%D0RETMENL%DD%D0%DD&bolum_en=TEACHER+TRAINING+IN+TURKISH&ac=11

<http://apps.ibu.edu.tr/Catalog.aspx?lang=tr-TR&opID=337&pmID=4031&oid=17>

<http://www.uludag.edu.tr/Bologna/dereceler/dt/33/dl/tr/b/3/p/37#mufredat>

http://dosya.marmara.edu.tr/aef/tto/lisans%20programi/AEF_TURKCE_lisans.pdf

http://ebs.comu.edu.tr/Ders_Plani.aspx?bno=1043&bot=1559

<http://egitim.cu.edu.tr/dersicerigi.asp?bolum=tr>

http://www.gantep.edu.tr/ab/dersler.php?bolum=600&bolum_id=603

